

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/51535,29-kwietnia-Dzien-Meczenstwa-Duchowienstwa-Polskiego-w-czasie-II-wojny-swiatowej.html>
2022-06-27, 07:14

29 kwietnia - Dzień Męczeństwa Duchowieństwa Polskiego w czasie II wojny światowej

- Gdy się spełni cud, że wyjdziecie stąd żywi, piszcie i mówcie o tym, co oni z nami tutaj robili - apelował do współwięźniów ks. Leon Stępiak, osadzony w niemieckim obozie koncentracyjnym Dachau, który stał się Golgotą polskiego duchowieństwa. W latach 1939-1945 polscy księża ponosili wielkie ofiary tylko za to, że byli ostoją trwałości Rzeczypospolitej. Wspominamy ich 29 kwietnia - w Dzień Męczeństwa Duchowieństwa Polskiego w czasie II wojny światowej.

Czołowe warstwy ludności polskiej należy unieszkodliwić w takim stopniu, na ile to jest możliwe - polecenie tej treści wydał 7 września 1939 r. Reinhard Heydrich, uczestnicząc w odprawie dotyczącej „Akcji Tannenberg”. Operacja ta, wymierzona w „polską warstwę przywódczą”, miała na celu fizyczną likwidację szeroko rozumianych elit Rzeczypospolitej, w tym także będącego ostoją polskości duchowieństwa.

Ofiara polskich księży

Fala prześladowań polskich kapłanów rozpoczęła się już we wrześniu 1939 r. Duchowni byli obiektem masowych represji ze strony obu najeźdźców, a następnie okupantów: Niemców i Sowieców. Życie za Wiarę i Ojczyznę księża oddawali także w trakcie systematycznej rzezi polskiej ludności na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej, przeprowadzanej przez ukraińskich nacjonalistów w latach 1943-1945.

W czasie II wojny światowej zginęło blisko 3 tys. polskich duchownych, a więc prawie 20 proc. przedwojennego duchowieństwa.

- Potwierdzili duchowo prawo Chrystusa i Kościoła w naszym narodzie. Nikt potem nie mógł i nie będzie mógł powiedzieć, że kapłani katoliccy nie uczestniczyli w losach swojego narodu, zwłaszcza złych losach (...), że w najcięższych chwilach dziejów narodu wyobcowali się. Wiemy, że procent tych, którzy ponieśli śmierć, jest właściwy. Proporcjonalny do udziału w martyrologium narodu polskiego - mówił 13 grudnia 1968 r. w Krakowie kard. Karol Wojtyła, przypominając wielką ofiarę polskich księży, poniesioną w latach 1939-1945.

Dachau, czyli męczeństwo

Symbolem męczeństwa polskiego duchowieństwa w latach 1939–1945 jest KL Dachau pod Monachium, do którego zesłano łącznie 2794 zakonników, diakonów, księży i biskupów katolickich. 1773 duchownych pochodziło z Polski.

- Pomimo to, że nie widzimy tutaj żadnych grobów, znajdujemy się na największym na świecie cmentarzu księży. Największą ofiarę ponieśli Polacy. (...) Rzeczywistość była gorsza niż nasze wyobrażenie o tym, co się tutaj wtedy wydarzyło – mówił arcybiskup monachijski kard. Friedrich Wetter podczas Mszy św. w Dachau, odprawionej 30 kwietnia 1995 r.

Niemcy zamęczyli w KL Dachau ogółem 1034 duchownych, w tym aż 868 Polaków – najwięcej z terenów diecezji poznańskiej (147), wrocławskiej (144) i łódzkiej (112).

W hołdzie pomordowanym

Ustanowiony przez Episkopat w 2002 r. Dzień Męczeństwa Duchowieństwa Polskiego jest kontynuacją corocznego dziękczynienia księży – więźniów KL Dachau. 22 kwietnia 1945 r. ślubowali, że jeśli przeżyją, będą pielgrzymować co roku do kaliskiego sanktuarium św. Józefa. Obóz w Dachau został wyzwolony tydzień później (29 kwietnia 1945 r.) przez armię amerykańską, a ocaleni duchowni do końca życia wypełniali złożone przyrzeczenie.

Ich relacje po dziś dzień stanowią świadectwo niewyobrażalnych cierpień, głodu, chorób, ciężkiej pracy, wymyślnych kar i tortur, badań pseudomedycznych, ale z drugiej strony także heroizmu, wiary w Boga i człowieka.

W ciągu pięciu lat spędzonych w Dachau, widziałem nieludzkich katów oraz bohaterów męczenników, (...) byli wśród nich biskupi, kapłani, seminarzyści. Szli do gazu z zawołaniem: za Boga i Ojczyznę. Kto zrobi im tablicę, by nie poszli w niepamięć? – pytał więzień KL Dachau ks. Józef Kubicki.

To, o co apelował, wykonano w 1972 r., umieszczając na ścianie kaplicy na terenie KL Dachau pamiątkową tablicę z napisem: „Tu, w Dachau, co trzeci zamęczony był Polakiem, Co drugi z więzionych tu księży polskich złożył ofiarę życia. Ich Świętą pamięć czczą Księża Polacy – Współwięźniowie”.

W 2013 r. zmarł ostatni świadek męczeństwa księży-Polaków w Dachau, ks. Leon Stępnia. Do końca swoich dni dawał świadectwo niewyobrażalnym cierpieniom, jakich w czasie II wojny światowej doświadczyło polskie duchowieństwo.

„KL Dachau – wyzwolenie” – relacja ks. abp. Kazimierza Majdańskiego: